de Rechtspraak

Raad voor de rechtspraak

Minister van Veiligheid en Justitie
mr. I.W. Opstelten
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Directie Strategie en Ontwikkeling

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

T (088) 36 10000
F (088) 36 10022
www.rechtspraak.nl

datum 29 mei 2013
contactpersoon C.C. Flaes
ons kenmerk UIT 6798 S&O / CF
onderwerp Standpunt Rechtspraak inzake inrichting wrakingsprocedure

Geachte heer Opstelten,

Bij motie van 15 februari 2012 hebben de leden Schouw en Berndsen de regering opgeroepen te onderzoeken hoe de beoordeling van wrakingsverzoeken zo kan worden aangepast dat de onpartijdigheid en daarmee de onafhankelijkheid beter is gewaarborgd.[1]

Bij brief van 5 juli 2012 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer heeft u bericht de conclusies en aanbevelingen van de Rechtspraak inzake aanpassing van de huidige wrakingsregeling naar aanleiding van de uitkomsten van een tweetal externe wetenschappelijke onderzoeken over de wrakingsprocedure[2] en de aanbevelingen van een door de Raad voor de rechtspraak en de gerechten ingestelde werkgroep te willen afwachten alvorens de Kamer hierover nader te informeren.[3]

De conclusies van beide onderzoeken en van de werkgroep zijn inmiddels Rechtspraakbreed besproken. In het navolgende doet de Raad voor de rechtspraak verslag van het tot nu toe doorlopen proces (1) en van de uitkomst daarvan (2 en 3). Tot slot volgt een beknopte samenvatting van de belangrijkste conclusies van de Rechtspraak alsook enkele opmerkingen over het vervolg (4).

1. Het tot nu toe doorlopen proces

De Rechtspraak is zich zeer bewust van de roep van politiek en samenleving om een andere inrichting van de wrakingsprocedure, waarbij de wrakingsprocedure buiten het eigen gerecht plaatsvindt. De Rechtspraak neemt deze signalen serieus en heeft daarom binnen de eigen organisatie een brede en uitvoerige discussie gevoerd over de wenselijke inrichting van de wrakingsprocedure.

---

[1] Handelingen II 2011/12, nr. 54, item 2, blz. 2-5.
[2] Wibo van Rossum, Jet Tigchelaar en Pieter Ippel, *Wraking bottom-up, een empirisch onderzoek*, Rvdr Research Memoranda, nummer 6/2012, en Ivo Giesen, François Kristen, Liesbeth Enneking, Evelien de Kezel, Leonie van Lent, Paulien Willemsen, *De wrakingsprocedure, een rechtsvergelijkend onderzoek*, Rvdr Research Memoranda, nummer 5/2012.
[3] Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 29 279, nr. 148.

1.1 Werkgroep en onderzoeken

Zoals u eerder al aan de Voorzitter van de Tweede Kamer heeft bericht, is de stijging van het aantal wrakingsverzoeken voor de Raad voor de rechtspraak en de gerechten aanleiding geweest om een interne werkgroep in te stellen die de opdracht heeft gekregen om de oorzaken en gevolgen van wrakingsverzoeken te analyseren en aanbevelingen te doen over hoe de Rechtspraak hiermee om kan gaan. De werkgroep heeft gekeken of de huidige wettelijke wrakingsregelingen en het wrakingsprotocol nog voldoen of dat deze zouden moeten worden gewijzigd (en zo ja, hoe), en met welke voor- en nadelen een gewijzigde regeling gepaard kan gaan. De werkgroep heeft zich daarbij mede gebaseerd op twee externe wetenschappelijke onderzoeken die in opdracht van de Raad voor de rechtspraak zijn uitgevoerd. Daarbij gaat het om een rechtsvergelijkend onderzoek naar de wrakingsregelingen en -praktijk in andere landen[4] en een onderzoek dat zich richt op de vraag hoe de wijze waarop de behandeling van wrakingsverzoeken is ingericht overkomt op burgers[5].

1.2 Wrakingsconferentie en besluitvorming in de Presidentenvergadering

De aanbevelingen van de werkgroep en van beide onderzoeken zijn tijdens een op 14 maart 2013 bij de Raad voor de rechtspraak gehouden wrakingsconferentie uitgebreid besproken.[6] Doel van deze conferentie was om oplossingsrichtingen te formuleren voor de belangrijkste actuele vraagstukken met betrekking tot wraking, namelijk de onwenselijk tactische inzet van dit instrument vanuit oogpunt van tijdwinst, de verstorende gevolgen van wrakingverzoeken voor de organisatie en de negatieve beeldvorming als gevolg van (het stijgend aantal) verzoeken. Meer in het bijzonder zijn het draagvlak c.q. de belemmeringen verkend voor het nu al (binnen bestaande wetgeving) buiten het eigen gerecht leggen van wrakingprocedures. Moet en kan daarin worden gedifferentieerd naar het karakter van de zaak en de ingestelde wraking?

In de aanloop op de wrakingsconferentie heeft de Raad aan de gerechten verzocht om de hierboven genoemde vraagstukken in het licht van de aanbevelingen van de werkgroep en van de bovengenoemde onderzoeken te bespreken binnen het gerechtsbestuur en met de leden van de wrakingskamer.

De resultaten van de wrakingsconferentie zijn vervolgens op 15 april jl. besproken in de Presidentenvergadering met het oog op de formulering van onderhavige standpuntbepaling.

---

[4] Ivo Giesen, François Kristen, Liesbeth Enneking, Evelien de Kezel, Leonie van Lent, Paulien Willemsen, *De wrakingsprocedure, een rechtsvergelijkend onderzoek*, Rvdr Research Memoranda, nummer 5/2012.

[5] Wibo van Rossum, Jet Tigchelaar en Pieter Ippel, *Wraking bottom-up, een empirisch onderzoek*, Rvdr Research Memoranda, nummer 6/2012.

[6] Per gerecht zijn twee leden van de wrakingskamer en één lid van het gerechtsbestuur uitgenodigd. Ook de Groepsondernemingsraad, de NVvR en het College van Afgevaardigden zijn gevraagd een afvaardiging te sturen.

2. Standpunt van de Rechtspraak m.b.t. de inrichting van de wrakingsprocedure

Het hierboven beschreven proces heeft geleid tot het volgende standpunt inzake de wenselijke inrichting van de wrakingsprocedure:

- De Rechtspraak ziet op dit moment geen dwingende aanleiding voor aanpassing van de wettelijke regeling van de wrakingsprocedure. De huidige wettelijke regeling functioneert naar behoren en het aantal wrakingsverzoeken valt ondanks de toename in absolute aantallen op het totaal aan zaken nog erg mee. Er zijn wel negatieve (neven)effecten, maar deze blijven vooralsnog binnen het aanvaardbare.

- De Rechtspraak ziet vooralsnog ook geen aanleiding voor structurele rechtspraakbrede aanpassingen van de werkwijze binnen het huidige wettelijke kader. Zoals gezegd, blijven de negatieve gevolgen van het toenemend aantal wrakingen binnen de perken. Behandeling van wrakingsverzoeken door een ander gerecht door middel van de rechter-plaatsvervangersconstructie levert vertraging en organisatorische problemen op. Omdat de Rechtspraak wel graag recht wil doen aan de signalen vanuit politiek en samenleving, gaat de Rechtspraak in de vorm van een pilot in de gerechtshoven Amsterdam en Den Haag bezien of de gesignaleerde praktische problemen bij inschakeling van een wrakingskamer van een ander gerecht kunnen worden ondervangen door gebruikmaking van moderne communicatiemiddelen zoals telehoren/teleconferencing. Indien deze pilot succesvol is, kan uitbreiding van deze werkwijze naar andere gerechten worden overwogen.

3. Pilot gerechtshoven Amsterdam en Den Haag

Hieronder volgt een korte beschrijving van de opzet van de in de gerechtshoven Amsterdam en Den Haag te voeren pilot.

3.1 Doel en onderzoeksvragen
Doel van de pilot is onderzoek te doen naar de waarde van en de mogelijkheden voor de behandeling van wrakingsverzoeken door een externe wrakingskamer.

Aan de pilot liggen de volgende onderzoeksvragen ten grondslag:
1. Draagt de behandeling van wrakingsverzoeken door een externe wrakingskamer concreet bij aan het vertrouwen van de verzoekers in de rechtspraak?
2. Is een efficiënte behandeling van wrakingsverzoeken door een externe wrakingskamer mogelijk? Efficiënt houdt in dit verband in elk geval in dat snel kan worden beslist waar dat nodig is en dat de behandeling voor de betrokkenen niet leidt tot een (aanmerkelijke) verhoging van de kosten ten opzichte van de huidige praktijk.

3.2 Werkwijze
De gerechtshoven Amsterdam en Den Haag laten de behandeling en beslissing van alle wrakingsverzoeken in de pilotperiode over aan de wrakingskamer van het andere hof. De leden van de wrakingskamers fungeren daarbij als raadsheer-plaatsvervanger van het andere hof. Bij de behandeling van wrakingsverzoeken wordt gebruik gemaakt van moderne communicatiemiddelen (telehoorvoorziening/teleconferencing).

Van belang is om na te gaan of het verschil in behandeling ook concreet tot uitdrukking komt in verschil in vertrouwen van de rechtzoekende. Met het oog daarop verdient het aanbeveling na te gaan of tijdens de duur van de pilot kan worden onderzocht of het vertrouwen van de rechtzoekende toeneemt als zijn wrakingsverzoek wordt behandeld door een externe wrakingskamer. Een vergelijking tijdens de pilotperiode tussen de gerechtshoven Amsterdam en Den Haag en twee andere gerechten ligt dan ook voor de hand.

3.3 Duur en tijdpad
De pilot zal één jaar duren. Volgens de huidige planning zal de pilot aanvangen op 1 juli 2013 dan wel 1 september 2013 en eindigen op 1 juli 2014. In september 2014 volgt een eindevaluatie, waarna uitbreiding van deze werkwijze naar andere gerechten kan worden overwogen.

4. Samenvatting en slotopmerkingen

Kort samengevat, de Rechtspraak ziet geen dwingende aanleiding voor aanpassing van de wettelijke regeling van de wrakingsprocedure en ziet vooralsnog ook geen aanleiding voor structurele rechtspraakbrede aanpassingen van de werkwijze binnen het huidige wettelijke kader. Wel zijn de signalen vanuit politiek en samenleving aanleiding om binnen het huidige wettelijke kader op experimentele basis te bezien of de gesignaleerde praktische problemen bij inschakeling van een wrakingskamer van een ander gerecht te ondervangen zijn door gebruikmaking van moderne communicatiemiddelen zoals telehoren/teleconferencing. Indien deze pilot succesvol is, kan uitbreiding van deze werkwijze naar andere gerechten worden overwogen.

Mocht de regering of leden van de Tweede Kamer ondanks het voorgaande toch willen overgaan tot aanpassing van het wettelijk kader, dan wenst de Rechtspraak uiteraard graag te worden betrokken bij de gedachtevorming hierover.

Hoogachtend,

mr. F.C. Bakker
Waarnemend Voorzitter